

Podcast u knjižnici: iskustva i prakse iz hrvatskih škola

dr.sc. Kristina Romić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

kromic@nsk.hr

Gabriela Golubić

Osnovna škola Ivan Benković, Dugo Selo

gabriela.golubic@skole.hr

Sažetak

Cilj je ovoga rada istražiti korištenje *podcastom* i njegovu izradu u školskim knjižnicama osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj te analizirati mišljenje knjižničara o *podcastu* kao izvoru informacija.

Istraživanje je provedeno metodom ankete pomoću anonimnoga online upitnika. Upitnik su ispunila 583 školska knjižničara diljem Hrvatske, čime je ostvareno 47 % odziva. Kvantitativna analiza obuhvatila je primjenu statističkih metoda Z-test i binomni test.

Rezultati pokazuju da 79 % ispitanika poznaje pojam podcasta, ali samo 13 školskih knjižničara sudjeluje u njihovoj izradi. Podcasti su češće korišteni u knjižnicama osnovnih nego u knjižnicama srednjih škola i veći udio mlađih knjižničara procjenjuje podcast kvalitetnim izvorom informacija.

Istraživanje je ograničeno na školske knjižničare u Hrvatskoj te se temelji na samoprocjeni ispitanika. Uzorak nije u potpunosti reprezentativan jer odziv iznosi 47 % ciljnoga uzorka.

Školske knjižnice mogu se koristiti *podcastom* za pružanje obrazovnih sadržaja. Osim što

omogućuju učiteljima i učenicima lako dostupne informacije, *podcasti* mogu biti korišteni za promociju knjižničnih aktivnosti, poticanje čitanja, virtualnih čitateljskih klubova i sl.

Istraživanje pruža prvi sveobuhvatni uvid u korištenje *podcastom* u školskim knjižnicama u Hrvatskoj. Rezultati mogu biti polazišna točka za razvoj digitalnih kompetencija i informacijske pismenosti koje se odnose na korištenje *podcastom* kao knjižničnom uslugom.

Ključne riječi: digitalna kultura; multimedija; obrazovanje; *podcasti*; školske knjižnice

1. Uvod

Podcasti su suvremeni digitalni mediji koji omogućuju prijenos audiosadržaja i videosadržaja pomoću interneta te nalaze primjenu u različitim područjima, uključujući obrazovanje. Njihova prilagodljivost omogućuje učenicima i nastavnicima korištenje sadržajem u vremenu i okruženju koje im najviše odgovara. *Podcasti* predstavljaju vrijedan alat za individualizirano učenje jer omogućuju učenicima da usvajaju znanje vlastitim tempom, usmjeravajući pozornost na njima važne i relevantne teme. Na taj se način potiče razvoj analitičkoga mišljenja, digitalnih kompetencija i samostalnosti u učenju (McGarr, 2009: 309–321).

U obrazovnom okruženju *podcasti* mogu obogatiti usluge školskih knjižnica, koje se sve više usmjeravaju na digitalno i informacijsko opismenjavanje učenika. Upotrebom *podcasta* knjižničari mogu stvarati sadržaje prilagođene interesima učenika, poput promocije knjiga, organizacije virtualnih čitateljskih klubova ili edukativnih serijala usklađenih s kurikulumnim temama. Takve aktivnosti doprinose unapređenju obrazovnoga procesa i potiču suradnju između knjižničara, nastavnika i učenika (Lamb i Johnson, 2007: 61–68). Prema Stoltenkamp i suradnicima (2011), *podcasti* u školskim knjižnicama pružaju mogućnosti za razvoj digitalnih vještina uključivanjem novih tehnologija. Knjižničari, važni stručnjaci u digitalnom dobu, imaju značajnu ulogu u osposobljavanju učenika za analizu i kritičko vrednovanje informacija, što predstavlja temelj uspješnoga učenja u suvremenom obrazovnom okruženju. Harris i Park (2008: 551) navode kako se upotreba edukativnih *podcasta* može promatrati kroz tri različite uloge koje pomažu objasniti trenutačno stanje njihove primjene. Prvo, tu je uloga predavača – *podcasti* omogućuju izravnu komunikaciju i interakciju sa studentima, čime

nadilaze vremenska i prostorna ograničenja tradicionalne nastave licem u lice. Predavačima *podcasti* pružaju priliku da dodatno istaknu informacije koje smatraju ključnima za studente, čime obogaćuju nastavni sadržaj. Druga se uloga odnosi na učenike i studente. Mogućnost prilagodbe sadržaja vlastitim potrebama pridonosi jačanju osjećaja kontrole nad procesom učenja. Fleksibilnost i pristupačnost *podcasta* odgovaraju raznolikim učeničkim navikama i stilovima učenja, omogućujući ponavljanje gradiva te bolje korištenje vremenom. Treća uloga obuhvaća ulogu obrazovne institucije. *Podcasti* se pritom nameću kao komunikacijski alat koji dopire do šire zajednice. Takav način primjene može, primjerice, osigurati cjeloživotno obrazovanje bivšim studentima te potaknuti razvoj kulture dijeljenja znanja i međusobne suradnje među različitim akademskim disciplinama.

Cilj je ovoga rada istražiti primjenu *podcasta* u školskim knjižnicama osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj, s posebnim naglaskom na iskustva i stavove knjižničara o *podcastu* kao kvalitetnom izvoru informacija. Također, rad nastoji ispitati u kojoj se mjeri *podcasti* koriste u svakodnevnom radu školskih knjižnica. Svrha istraživanja jest dobiti uvid u trenutačnu praksu i potencijalnu ulogu *podcasta* u školskim knjižnicama radi utvrđivanja potrebe za dodatnim edukacijama o korištenju *podcastom* i isticanju njegovih pozitivnih strana u obrazovanju.

2. Podcast kao platforma za dijeljenje znanja, ideja i informacija

Podcast je serija digitalnih audiodatoteka koje se objavljuju na internetu i mogu se preuzimati i slušati na različitim uređajima, poput pametnih telefona, računala i tableta. Korisnici se mogu pretplatiti na *podcast* pomoću RSS-a ili drugih alata za mrežnu sinkronizaciju, omogućujući automatsko preuzimanje novih epizoda čim postanu dostupne.

Popularnost *podcasta* naglo je porasla krajem 2004. godine, kada su postali prepoznati kao učinkovit način distribucije raznolikih audiosadržaja – od vijesti i edukativnih emisija do zabavnih i specijaliziranih tema (Bradley, 2008: 54). Njihova glavna prednost jest prilagodljivost, jer omogućuju slušateljima da se koriste sadržajem u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu, bez potrebe za stalnom internetskom vezom.

Razvoj *podcastinga* započeo je Adam Curry u suradnji s Daveom Winerom, nakon što su stvorili prvu programsku podršku za preuzimanje *podcast* epizoda nazvanu iPodder.

Povijesno gledano, prvi *podcast* bio je intervju koji je Dave Winer snimio s Christopherom Lydonom 2003. godine i koji je distribuiran pomoću RSS *feeda* te poslužen kao inspiracija za razvoj *podcasting* tehnologije (De Sarkar, 2012).

Zahvaljujući jednostavnoj produkciji i širokoj dostupnosti *podcasting* je postao jedan od najdinamičnijih medijskih formata današnjice. Osim što omogućuju dijeljenje informacija i ideja, *podcasti* su postali vrijedan alat u obrazovanju. Nekoliko je sveučilišta već integriralo *podcasting* u svoj obrazovni sustav. Georgia College and State University započeo je s primjenom *podcasta* u pojedinim kolegijima već 2002. godine. Na Sveučilištu Duke 2004. godine više od 1600 studenata prve godine dobilo je MP3 uređaje i koristilo se *podcastom* kao obrazovnim medijem. Već sljedeće godine Fakultet za obrazovanje na Sveučilištu Drexel također je omogućio studentima korištenje MP3 uređajima u nastavne svrhe. Njihov primjer slijedila su i druga ugledna sveučilišta, poput Sveučilišta Kalifornije u Berkeleyju, Princetona, Stanforda i Canterburyja (Gürsul i Canim, 2011: 5).

Podcasti studentima pružaju prilagodljiv i pristupačan način učenja. Godine 2006. Apple je započeo suradnju sa sveučilištima poput Stanforda i MIT-a, omogućivši distribuciju obrazovnih sadržaja preko platforme iTunes (Lee i Chan, 2007: 123). *Podcasti* su se koristili za prijenos predavanja i sažetaka kolegija, čime je studentima olakšan pristup nastavnim materijalima. Heilesen (2010: 1065) naglašava da *podcasti* podržavaju individualizirano učenje i omogućuju studentima bolje upravljanje vremenom. McGarr (2009: 309) ističe da se prilagođavaju različitim stilovima učenja jer korisnici sami biraju tempo i mjesto slušanja. Istraživanja pokazuju da studenti koji se koriste *podcastima* za ponavljanje gradiva ostvaruju bolje rezultate u usporedbi s tradicionalnim metodama učenja (Evans, 2008: 491). *Podcasti* u obrazovanju imaju široku primjenu, osobito u pripremi i organizaciji nastavnoga procesa. Mogu se koristiti za pripremu bitnih informacija prije nastave, ponavljanje gradiva nakon predavanja te organizaciju tjednih aktivnosti u učionici. Osim toga, omogućuju pružanje povratnih informacija i provođenje evaluacije, čime se poboljšava interakcija između učenika i nastavnika. Nastavnici se također mogu koristiti *podcastima* za osmišljavanje nastavnih materijala, identifikaciju izazovnih tema i prikupljanje dodatnih informacija koje mogu obogatiti nastavu. Dobro postavljenim pitanjima učenike se potiče na kritičko razmišljanje i aktivno sudjelovanje u učenju. Osim toga, učenici mogu izrađivati vlastite *podcaste* u

kojima sažimaju svoja zapažanja, komentare i zaključke. Taj proces ne samo da ih potiče na samostalno istraživanje već im omogućuje razvoj tehničkih i komunikacijskih vještina te potiče kreativnost i samopouzdanje (Swanson, 2012: 184).

Razvoj tehnologije omogućio je i širenje *podcastinga* na videosadržaj, poznat kao *vodcasting*, čime se dodatno povećava mogućnost edukacije i interakcije. Zbog svoje praktičnosti i raznolikosti sadržaja *podcasti* nastavljaju dobivati na popularnosti i oblikovati način na koji se koristimo informacijama u digitalnom dobu.

Nakon pandemije bolesti COVID-19 mnoge su knjižnice prepoznale vrijednost *podcasta* kao komunikacijskoga i edukativnoga alata. Kako bi zadržale kontakt s korisnicima i nastavile ih informirati, započele su sa snimanjem *podcasta* koji nude zanimljive i relevantne sadržaje. U Hrvatskoj je Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (NSK) pokrenula projekt *DigiLab NSK Podcast*, čiji je cilj poticanje razvoja digitalnoga obrazovanja i promicanje kulture čitanja, kao i korištenje *podcastom* kao alatom u obrazovnom procesu za stvaranje interaktivnih nastavnih materijala i poticanje bolje suradnje između nastavnika i učenika. Projekt uključuje edukaciju knjižničara te stvaranje serijala o temama digitalne pismenosti i interdisciplinarnu suradnje (*Podcast u Digitalnom laboratoriju NSK*). Neki su hrvatski knjižnični *podcasti*: *DigiLab* (Nacionalna i sveučilišna knjižnica), *Zvukmark* – zabilježeno zvukom (Knjižnica Božidara Adžije), knjižni *podcast* Hrvatske knjižnice za slijepe, *Premalo čitam* (Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica) te *ZKDruškanje* (Zagrebačko knjižničarsko društvo).

Osim u obrazovanju, *podcasti* nalaze primjenu i u poslovnom sektoru gdje se upotrebljavaju za korporativnu obuku, interna priopćenja i marketinške aktivnosti. U kulturnom sektoru *podcasti* promoviraju nezavisne umjetnike i omogućuju lakši pristup raznolikim sadržajima, čime se dodatno obogaćuje kulturni život zajednica. Osim u formalnom obrazovanju, *podcasti* u Hrvatskoj pokazuju velik potencijal i u neformalnim obrazovnim projektima. Organizacije civilnoga društva i kulturne institucije sve se češće koriste tim formatom za širenje svijesti o raznovrsnim temama, čime dodatno obogaćuju obrazovni i kulturni prostor (Veliki vodič hrvatskih podcasta, n. d.).

Sve se češće javlja potreba za prostorima i opremom za snimanje *podcasta* i drugih oblika govornoga sadržaja, osobito u obrazovnom i knjižničnom kontekstu. Razvoj tehnologije i promjene u pristupu učenju doveli su do toga da knjižnice prepoznaju važnost takvih

sadržaja kao dijela svoje suvremene usluge. Snimanje audiomaterijala i videomaterijala postaje sve traženija aktivnost među studentima, nastavnicima i drugim korisnicima, čime se otvara prostor za uvođenje novih funkcionalnosti unutar knjižničnih ustanova. U skladu s tim mnoge knjižnice i akademske ustanove nastoje odgovoriti na promjene u obliku akademskih zadataka te na potrebe za alatima koji nadilaze klasične prostore za učenje, računala i programe za obradu teksta. Premda se rješenja razlikuju ovisno o specifičnim potrebama zajednice, sve je više ustanova koje u svoje prostore uključuju studije za snimanje – i videostudije i audiostudije – kao odgovor na rastuće zahtjeve za informacijskim i obrazovnim sadržajima (DeVet, 2025: 3).

3. Pristup istraživanju i metode

Istraživanje je imalo za cilj analizirati korištenje podcastom u školskim knjižnicama osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj. U skladu s ciljem postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Školski knjižničari upoznati su s pojmom podcast

H2: Školski knjižničari ne smatraju podcast relevantnim izvorom informacija za svoje korisnike

H3: Knjižničari u osnovnim školama češće sudjeluju u izradi podcasta nego knjižničari u srednjim školama.

Istraživanje je provedeno metodom ankete u razdoblju od 27. veljače do 23. ožujka 2023. godine. Cilj istraživanja bio je ispitati stavove i praksu školskih knjižničara u Hrvatskoj vezano za korištenje *podcastom* i njegovu izradu. Uzorkom su obuhvaćene 1242 školske knjižnice u Hrvatskoj, a anketni upitnik ispunila su 583 školska knjižničara, što čini odziv od 47 %. Upitnik je izrađen u alatu Microsoft Forms i distribuiran je elektroničkom poštom. Poziv na sudjelovanje upućen je školskim knjižničarima čije se kontaktne informacije nalaze u adresaru školskih knjižnica za 2023. godinu, dostupnom na Portalu matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj (maticna.nsk.hr/adresar-knjiznica).

Upitnik se sastojao od 13 pitanja iz pet grupa pitanja: dva pitanja u skupni demografske karakteristike ispitanika (spol, dob); jedno pitanje u skupini vrsta školske knjižnice (osnovnoškolska ili srednjoškolska); tri pitanja u skupini poznavanje i korištenje *podcastom*; sedam pitanja u skupni sudjelovanje u izradi *podcasta* i uključenosti učenika i knjižničara u

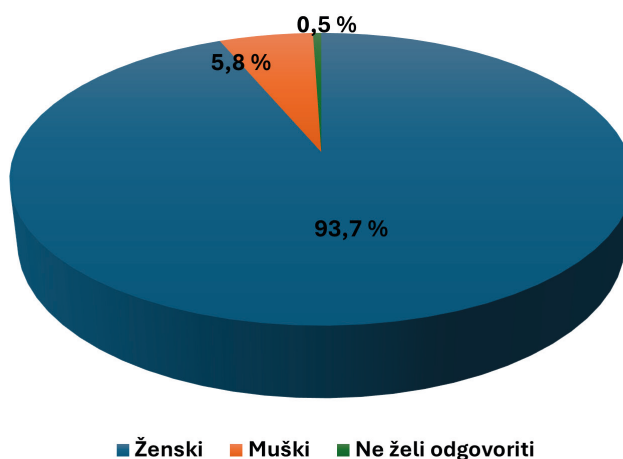
stvaranje podcasta. Većina pitanja bila je zatvorenoga tipa, dok su neka uključivala grananja, ovisno o prethodnim odgovorima ispitanika. Konkretno, ispitanici koji su na pitanje „Jeste li upoznati s pojmom *podcast*?” odgovorili „ne” isključeni su iz daljnjih pitanja vezanih za slušanje *podcasta* i korištenje njime. Slično tomu, ispitanici koji su na pitanje „Radi li vaša škola *podcaste*?” odgovorili „ne” isključeni su iz dodatnih pitanja o sudjelovanju učenika i knjižničara u izradi *podcasta*. Svi anketni upitnici ispunjeni su u cijelosti. U pitanju otvorenoga tipa „Molimo vas da priložite poveznicu *podcasta* vaše škole” prikupljale su se poveznice na *podcaste* škola.

4. Rezultati istraživanja

Anketu su ispunila 583 (47 %) školska knjižničara, od čega 398 (68 %) iz osnovnoškolskih knjižnica i 185 (32 %) iz srednjoškolskih knjižnica.

Demografski podatci ispitanika

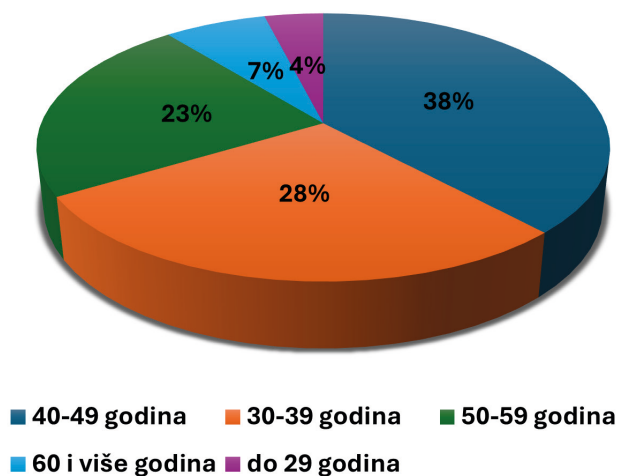
U istraživanju je većina sudionika bila ženskoga spola, točnije 546 (93,7 %), dok su 34 ispitanika (5,8 %) bila muškoga spola, a tri (0,5 %) ispitanika nisu željela otkriti svoj spol, kao što je prikazano na slici 1.

Slika 1. Distribucija ispitanika prema spolu

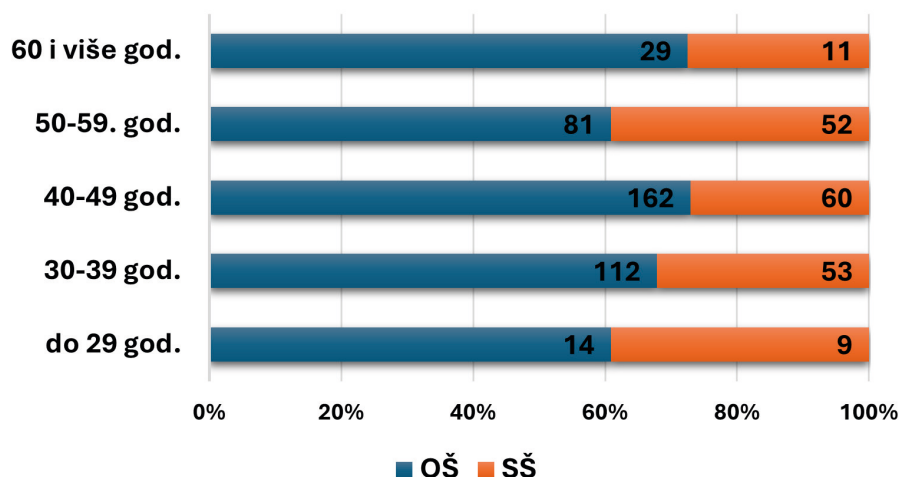
Analiza dobne strukture ispitanika pokazala je da su najzastupljeniji školski knjižničari u dobi od 40 do 49 godina, kojih je ukupno 222, što čini 38 % ispitanika. Slijedi dobna skupina od 30 do 39 godina, koja obuhvaća 165 ispitanika (28 %), dok knjižničari u dobi od 50 do 59 godina čine 23 % uzorka, odnosno njih 133. Najmanju zastupljenost imaju najmlađi knjižničari, mlađi od 29 godina, kojih je 23 (4 %), te najstariji ispitanici, stariji od 60 godina, kojih je 40 (7 %).

Ti rezultati jasno upućuju na prevladavanje srednjih dobnih skupina u populaciji školskih knjižničara, dok su mlađi i stariji ispitanici u značajno manjem broju. Grafički prikaz dobne strukture ispitanika prikazan je na slici 2.

Slika 2. Distribucija ispitanika prema dobi

Iz slike 3 vidljivo je da većina ispitanika radi u knjižnicama osnovnih škola, dok je manji udio zaposlen u knjižnicama srednjih škola. Dobna raspodjela ispitanika unutar obiju skupina pokazuje da su najzastupljeniji knjižničari u dobi od 40 do 49 godina, neovisno o vrsti školske knjižnice. U knjižnicama osnovnih škola ta skupina čini 41 % ispitanika, dok u srednjim školama iznosi 32 %. Sličan udio u objema skupinama imaju knjižničari u dobi od 30 do 39 godina, dok su najmanje zastupljeni ispitanici mlađi od 29 godina i oni stariji od 60 godina. Ti rezultati pokazuju da su školski knjižničari većinom srednje dobi, pri čemu je udio mlađih stručnjaka u tom području relativno malen.

Slika 3. Dobna struktura knjižničara prema tipu škole

Poznavanje podcasta

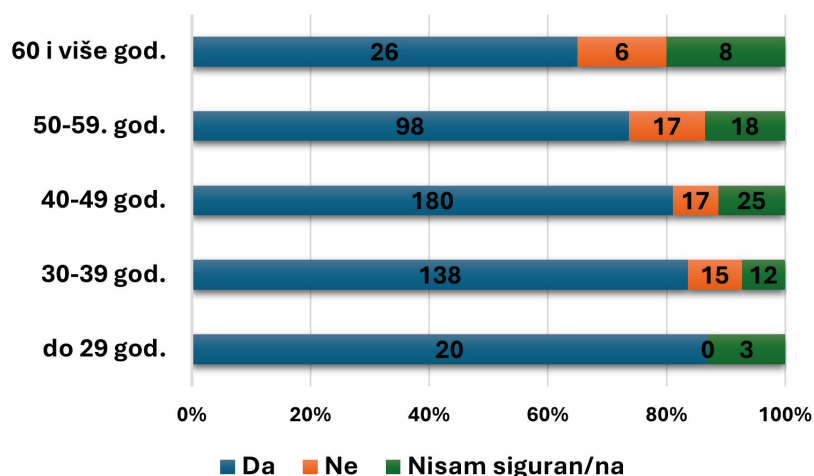
Rezultati istraživanja pokazuju da većina školskih knjižničara poznaje pojam *podcasta*, pri čemu je 79 % ispitanika (462 osobe) odgovorilo „da”. Manji dio ispitanika izrazio je nesigurnost ili nepoznavanje pojma, 11 % (66 ispitanika) nije bilo sigurno u svoje poznavanje *podcasta*, dok je 10 % (55 ispitanika) izjavilo da nije upoznato s tim pojmom. Ti rezultati upućuju na relativno visoku razinu svijesti o *podcastu* među školskim knjižničarima, pri čemu velika većina prepoznaje i razumije njegovu funkciju, dok manji dio ispitanika izražava određenu nesigurnost.

Analiza rezultata prema dobnim skupinama pokazuje određene razlike u poznavanju pojma *podcasta*: najveću razinu prepoznavanja imaju knjižničari u dobi od 40 do 49 godina, gdje 180 ispitanika (81 %) izjavljuje da poznaje pojam *podcasta*. Knjižničari u dobi od 30 do 39 godina pokazuju sličnu razinu upoznatosti, 138 ispitanika (84 %) koji su odgovorili pozitivno. Knjižničari u dobi od 50 do 59 godina također imaju visok stupanj prepoznavanja, s 98 ispitanika (74 %).

Nešto niži postotak zabilježen je među ispitanicima starijima od 60 godina, gdje 26 ispitanika (65 %) izjavljuje da poznaje pojam *podcasta*. Najmlađa dobna skupina (do 29 godina) pokazuje najvišu razinu upoznatosti, s 20 ispitanika (87 %) pozitivnih odgovora. (Slika 4)

Ti podatci upućuju na generacijsku povezanost s korištenjem digitalnim tehnologijama, pri čemu mlađe i srednje dobne skupine pokazuju višu razinu upoznatosti s pojmom

podcasta, dok stariji ispitanici u većoj mjeri iskazuju nesigurnost ili nepoznavanje toga pojma. Važno je napomenuti da su svi daljnji dijelovi upitnika koji se odnose na stavove, korištenje *podcastom* i njegovo stvaranje bili dostupni ispitanicima koji su prethodno potvrdili da su upoznati s pojmom te ispitanicima koji su iskazali nesigurnost u pojam *podcasta*.¹ Logičko grananje primijenjeno u upitniku omogućilo je da se daljnja analiza temelji na uzorku koji je primjeren za ispitivanu temu, čime je osigurana točnost i ujednačenost obrade podataka.

Slika 4. Poznavanje pojma podcasta prema dobnim skupinama

Rezultati korištenja podcastom i njegove izrade u školskim knjižnicama

Analiza podataka pokazuje da 249 ispitanika (47 %) izjavljuje da sluša *podcaste*, dok ih 248 ispitanika (47 %) ne sluša. Odgovor „Nisam siguran/sigurna” odabrao je 31 ispitanik (6 %). Kada je riječ o izradi *podcasta* u školama, 488 ispitanika (92 %) navodi da se *podcasti* ne izrađuju u njihovim školama, dok je 20 ispitanika (4 %) odgovorilo da nisu sigurni.² Ispitanici koji su naveli da se u njihovim školama izrađuju *podcasti* čine poduzorak za daljnju analizu formata i sudjelovanja u izradi. Rezultati pokazuju da 20 škola izrađuje *podcaste*, pri čemu se uočava razlika u formatima: 6 škola izrađuje *audiopodcaste*, a 14 škola *videopodcaste*. Ako analiziramo sudjelovanje učenika u izradi *podcasta*, učenici sudjeluju u svim školama, dok knjižničari sudjeluju u samo 12 od 20 škola. U 17 škola u izradi *podcasta* sudjeluje više osoba.

1 U analizi je korišteno grananje pitanja, što znači da su ispitanici koji su u upitniku izjavili da nisu upoznati s pojmom podcasta (55) odmah isključeni iz analize.

2 Ispitanici koji su odgovorili da njihova škola ne izrađuje *podcaste* ili nisu sigurni (508), bili su isključeni iz analize daljnjih odgovora koji se odnose na formate i sudjelovanja u izradi *podcasta*.

Ocjena podcasta kao kvalitetnoga izvora informacija

Rezultati pokazuju da među ispitanicima postoji nesigurnost u ocjeni *podcasta* kao kvalitetnoga izvora informacija za korisnike. Među onima koji su odgovorili na to pitanje, 281 ispitanik (53 %) izjasnio se da nije siguran smatra li *podcast* kvalitetnim izvorom informacija. S druge strane, 203 ispitanika (39 %) smatra da *podcasti* jesu kvalitetan izvor informacija, dok 44 ispitanika (8 %) smatra suprotno.

Daljnja analiza podataka pokazuje da stavovi o *podcastima* kao kvalitetnom izvoru informacija variraju ovisno o dobi ispitanika. Među ispitanicima mlađima od 29 godina 39 % (9 ispitanika) smatra da su *podcasti* kvalitetan izvor informacija, dok ih 9 % (2 ispitanika) smatra nekvalitetnim. Međutim, 52 % (12 ispitanika) nije sigurno u svoju procjenu. Sličan trend prisutan je i u skupini ispitanika u dobi od 30 do 39 godina, gdje 45 % (67 ispitanika) podržava *podcast* kao vrijedan izvor informacija, dok 9 % (14 ispitanika) ima negativno mišljenje. Međutim, 46 % (69 ispitanika) nije donijelo konačan sud, odnosno nesigurni su u svoju procjenu. U skupini od 40 do 49 godina 42 % ispitanika (87 ispitanika) smatra da su *podcasti* kvalitetni, dok čak 51 % (104 ispitanika) izražava neodlučnost. Samo 7 % (14 ispitanika) ocjenjuje ih kao nekvalitetne izvore informacija. Kod ispitanika starijih od 50 godina nesigurnost još više raste. U skupini od 50 do 59 godina samo 29 % (34 ispitanika) smatra *podcaste* kvalitetnim izvorom, dok ih 10 % (12 ispitanika) ima negativan stav, a čak 61 % (70 ispitanika) nema jasno mišljenje. U najstarijoj dobnoj skupini (60 i više godina) samo 18 % (6 ispitanika) smatra *podcast* kvalitetnim, dok 77 % (26 ispitanika) izražava nesigurnost, a 6 % (2 ispitanika) smatra ih nepouzdanima.

Ti rezultati pokazuju različite stavove o *podcastima* kao kvalitetnom izvoru informacija među različitim dobnim skupinama. Mlađe dobne skupine (do 39 godina) češće prihvaćaju *podcast* kao kvalitetan izvor informacija, dok starije skupine, osobito oni stariji od 50 godina, pokazuju veću nesigurnost i manje povjerenja u *podcast* kao izvor informacija. Stariji ispitanici češće izražavaju nesigurnost, pri čemu čak tri četvrtine ispitanika starijih od 60 godina nema jasan stav o *podcastima* kao izvoru informacija. Ti rezultati mogu upućivati na to da stariji ispitanici imaju manje iskustva s *podcastima* ili se rjeđe njima koriste, što može utjecati na njihovo mišljenje (Tablica 1).

Tablica 1. Ocjena *podcasta* prema dobnim skupinama

Dobne skupine	Smatra podcaste kvalitetnim		Nesigurnost		Ne smatra kvalitetnim	
	Apsolutni broj ispitanika u uzorku	Relativni broj ispitanika u uzorku	Apsolutni broj ispitanika u uzorku	Relativni broj ispitanika u uzorku	Apsolutni broj ispitanika u uzorku	Relativni broj ispitanika u uzorku
Do 29 godina	9	39 %	12	52 %	2	9 %
30-39 godina	67	45 %	69	46 %	14	9 %
40-49 godina	87	42 %	104	51 %	14	7 %
50-59 godina	34	29 %	70	61 %	12	10 %
60 i više godina	6	18 %	26	76 %	2	6 %

Prva istraživačka hipoteza pretpostavlja da su školski knjižničari upoznati s pojmom *podcasta*. Kako bi se statistički potvrdilo je li većina ispitanika zaista upoznata s pojmom *podcasta*, proveden je Z-test za testiranje udjela, pri čemu je testirana tvrdnja da više od 50 % ispitanika poznaje pojam. Dobiveni rezultat ($Z = 17,41$; $p < 0,001$) pokazuje da je razlika visoko statistički značajna, čime se hipoteza H1 može smatrati potvrđenom. Druga istraživačka hipoteza polazi od pretpostavke da školski knjižničari ne prepoznaju *podcast* kao vrijedan i pouzdan izvor informacija za svoje korisnike. Kako bi se utvrdila statistička značajnost te tvrdnje, proveden je Z-test za testiranje udjela, radi ispitivanja jesu li takvi odgovori prisutni u više od 50 % slučajeva. Dobiveni rezultat ($Z = 5,46$; $p < 0,001$) pokazuje da je razlika statistički značajna, što znači da više od polovice školskih knjižničara ne iskazuje pozitivan stav o *podcastu* kao kvalitetnom izvoru informacija za korisnike. Na temelju tih rezultata hipoteza H2 može se smatrati potvrđenom. Treća istraživačka hipoteza polazila je od pretpostavke da knjižničari u osnovnim školama češće sudjeluju u izradi *podcasta* nego knjižničari u srednjim školama. Za testiranje te hipoteze primijenjen je binomni test. Taj test procjenjuje vjerojatnost da broj knjižničara koji sudjeluju u izradi *podcasta* bude statistički značajno različit od očekivanoga broja sudjelovanja. Za knjižničare u osnovnim školama, p-vrijednost iznosila je 0,0216, što je ispod 0,05, čime se potvrđuje da knjižničari u osnovnim školama sudjeluju u izradi *podcasta* u većem postotku nego knjižničari u srednjim školama. Za knjižničare u srednjim školama, p-vrijednost iznosila je 0,3036, rezultat viši od 0,05, što pokazuje da nema statistički značajnih razlika u sudjelovanju knjižničara u izradi *podcasta*.

u srednjim školama. Na temelju tih rezultata možemo prihvatiti hipotezu da knjižničari u osnovnim školama češće sudjeluju u izradi *podcasta* nego knjižničari u srednjim školama.

5. Rasprava i zaključak istraživanja

Istraživanje provedeno među 583 školska knjižničara imalo je za cilj ispitati razinu upoznatosti s pojmom *podcasta* te stavove knjižničara o *podcastu* kao relevantnom izvoru informacija za svoje korisnike. Također, istraživanje se bavilo analizom sudjelovanja knjižničara u izradi *podcasta*, s naglaskom na razlikama između osnovnih i srednjih škola.

U prvoj hipotezi pretpostavilo se da su školski knjižničari upoznati s pojmom *podcasta*. Poznavanje *podcasta* predstavlja temeljni preduvjet za njegovo korištenje unutar programa i usluga školske knjižnice, stoga je važno ispitati stupanj poznavanja toga pojma unutar školske stručne zajednice. Iako velika većina pokazuje jasno razumijevanje pojma, gotovo svaki peti ispitanik ili nije upoznat s pojmom *podcasta* ili nije siguran u svoje razumijevanje. Odgovor „Nisam siguran/sigurna” može se interpretirati kao znak djelomične upoznatosti s pojmom *podcasta* – ispitanici možda poznaju pojam, ali nisu sigurni što točno znači ili ga ne mogu razlikovati od sličnih medija poput radijskih emisija, YouTube videa ili edukacijskih snimki. Ti podatci upućuju na važnost razumijevanja pojma u kontekstu pružanja usluga školske knjižnice, što je ključno za planiranje stručnoga usavršavanja i unaprjeđenje knjižničnih usluga u digitalnom okruženju. Rezultati pokazuju da je razlika visoko statistički značajna, čime se hipoteza H1 može smatrati potvrđenom. Možemo zaključiti da je *podcast* prepoznat među školskim knjižničarima, no također treba imati na umu da postoji određena razina nesigurnosti i nepoznavanja, što može upućivati na potrebu za dodatnim obrazovanjem, usmjeravanjem ili jačanjem kompetencija u području digitalne pismenosti.

U drugoj hipotezi pretpostavilo se da školski knjižničari ne prepoznaju *podcast* kao vrijedan i pouzdan izvor informacija za svoje korisnike. Ta pretpostavka ne odnosi se samo na osobno poznavanje *podcasta*, već na profesionalni stav prema njegovoj primjeni u okviru informacijskih i edukacijskih usluga koje pruža školska knjižnica. Na pitanje „Smatrate li *podcast* kvalitetnim izvorom informacija za vaše korisnike?” najveći broj ispitanika upućuje na neodlučnost i nesigurnost u procjeni *podcasta* kao izvora informacija za korisnike školske knjižnice. Kada se zbroje odgovori „Ne” i „Nisam siguran/sigurna”, ukupno 325 ispitanika

(61 %) ne potvrđuje da *podcast* smatra kvalitetnim izvorom informacija. Rezultati pokazuju da je razlika visoko statistički značajna što znači da više od polovice školskih knjižničara ne iskazuje pozitivan stav o *podcastu* kao kvalitetnom izvoru informacija za korisnike. Na temelju tih rezultata hipoteza H2 može se smatrati potvrđenom. Većina školskih knjižničara, unatoč visokoj razini upoznatosti s pojmom *podcasta*, ipak ostaje nesigurna u njegovu primjenjivost i korisnost kao kvalitetnoga izvora informacija za korisnike.

U trećoj hipotezi pretpostavilo se da knjižničari u osnovnim školama češće sudjeluju u izradi *podcasta* nego knjižničari u srednjim školama. Na temelju tih rezultata može se prihvatiti hipoteze da knjižničari u osnovnim školama češće sudjeluju u izradi *podcasta* nego knjižničari u srednjim školama.

Rezultati ovoga istraživanja potvrđuju tri postavljene hipoteze. Većina školskih knjižničara prepoznaje pojam *podcasta*, no među manjim brojem ispitanika postoji određena nesigurnost i nepoznavanje. Ovi rezultati upozoravaju na potrebu za daljnjim obrazovanjem u digitalnim medijima kako bi se knjižničari mogli koristiti *podcastom* u svojim knjižničnim uslugama i obrazovnim aktivnostima.

Zaključak

Istraživanjem se analizirala primjena *podcasta* u školskim knjižnicama osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj, s naglaskom na poznavanje pojma *podcasta* među školskim knjižničarima, njihove stavove o *podcastu* kao izvoru informacija te njihovu uključenost u izradu *podcasta*. Rezultati istraživanja pokazali su visoku razinu prepoznavanja pojma *podcasta* među knjižničarima, pri čemu je 79 % ispitanika izjavilo da su upoznati s pojmom, dok je manji postotak ispitanika izrazio nesigurnost ili nepoznavanje. Ti rezultati upozoravaju na značajan potencijal *podcasta* u školskim knjižnicama, ali i na potrebu za daljnjim obrazovanjem knjižničara u digitalnim medijima. Iako knjižničari prepoznaju *podcast* kao oblik digitalnoga sadržaja, rezultati o njegovoj primjeni u školskim knjižnicama nisu toliko pozitivni. Više od polovice ispitanika (61 %) nije sigurno u njegovu kvalitetu kao izvora informacija, dok 39 % smatra da je *podcast* vrijedan izvor informacija za učenike. U pogledu izrade *podcasta*, rezultati istraživanja potvrđuju da knjižničari u osnovnim školama češće sudjeluju u izradi *podcasta* nego njihovi kolege u srednjim školama. Na temelju tih podataka može se zaključiti

da su *podcasti* u školskim knjižnicama još uvijek u fazi razvoja, ali s velikim potencijalom za obogaćivanje knjižničnih usluga. Daljnja edukacija knjižničara, bolji tehnički resursi i aktivnija suradnja s nastavnicima mogli bi značajno unaprijediti korištenje *podcastima* u školama. Također, važno je potaknuti knjižničare u srednjim školama na veću angažiranost u tom području, čime bi se povećala kvaliteta i raznovrsnost usluga koje školske knjižnice nude.

Literatura

- Bradley, P. (2008). *How to use Web 2.0 in your library*. London: Facet Publishing.
- De Sarkar, T. (2012). Introducing podcast in library service: an analytical study. *Vine*, 42(2), 191–213. [citirano: 2025-03-13.]. Dostupno na: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03055721211227237/full/html>
- DeVet, K. E. (2025). Find your voice: Developing podcast studio services in an academic library. *The Journal of Academic Librarianship* 51, 102988: 1–7. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2024.102988>
- Evans, C. (2008). The effectiveness of m-learning in the form of podcast revision lectures in higher education. *Computers & Education* 50, 2: 491–498. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2007.09.016>
- Gürsul, F. i Canim S. (2011). Knowledge management in the information age: Benefits and challenges of using podcasting as an educational tool. *Journal of Information, Intelligence and Knowledge* 3, 1:1–13. [citirano: 2025-03-13.]. Dostupno na: <https://www.proquest.com/scholarly-journals/knowledge-management-information-age-benefits/docview/1728422540/se-2>.
- Harris, H. i Park, S. (2008). Educational usages of podcasting. *British Journal of Educational Technology* 39, 3: 548–551. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2007.00788.x>
- Heilesen, S. B. (2010). What is the academic efficacy of podcasting? *Computers & Education* 55, 3: 1063–1068. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.05.002>
- Lamb, A. i Johnson, L. (2007). Podcasting in school libraries. *Teacher Librarian* 34, 3: 61–68. [citirano: 2025-03-13.]. Dostupno na: <https://www.proquest.com/magazines/podcasting-school-library-part-2-creating/docview/224876335/se-2?accountid=47665>
- Lee, M. J. W. i. Chan, A. (2007). Pervasive, Lifestyle-Integrated Mobile Learning for Distance Learners: An Analysis and Unexpected Results from a Podcasting Study. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning* 22, 3: 201–218. doi: 10.1080/02680510701619810.
- McGarr, O. (2009). A review of podcasting in higher education: Its influence on the traditional lecture. *Australasian Journal of Educational Technology* 25, 3: 309–321. <https://doi.org/10.14742/ajet.1136>
- Podcast u Digitalnom laboratoriju NSK. [citirano: 23.12.2024.]. Dostupno na: <https://www.culturenet.hr/podcast-u-digitalnom-laboratoriju-nsk/173325>.

- Portal matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj. [citirano: 2025-03-13.]. Dostupno na: <https://maticna.nsk.hr/adresar-knjiznica/>.
- Stoltenkamp i suradnici. (2011). Stoltenkamp, J.; Mapuva, J.; Khumalo, Y.; Kies, C. Rolling out podcasting to enhance teaching and learning: a case of the University of the Western Cape. *Instructional Technology* 11. [citirano: 2025-03-13.]. Dostupno na: http://itdl.org/Journal/jan_11/Jan_11.pdf
- Swanson, D. J. (2012). Tuning in and hanging out: A preliminary study of college students' use of podcasts for information, entertainment, and socializing. *The Social Science Journal* 49: 183–190. <https://doi.org/10.1016/j.socij.2011.08.011>.
- Veliki vodič hrvatskih podcasta (n. d.). Netokracija. [citirano: 23. 12. 2024.]. Dostupno na: <https://www.netokracija.com/veliki-vodic-domacih-podcasta>.